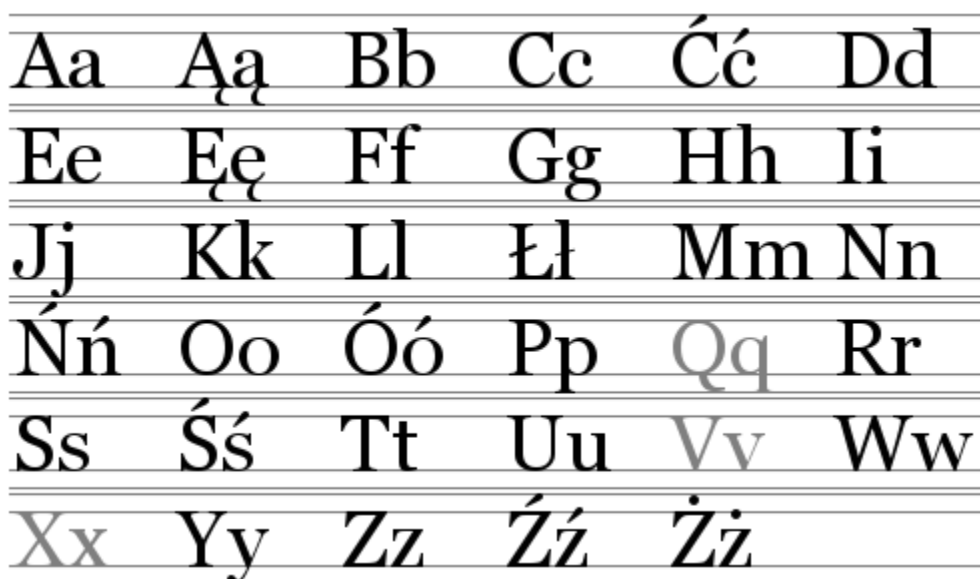

Alfabet polski

Dwuznaki:

- CH choroba – zapisuje se také jako *h*, např. hala
- CZ czysty, czytać
- DZ dzwon, pieniądze
- DŹ gwóźdź, dziś
- DŻ dżem, dżinsy
- RZ krzak, morze
- SZ szalik, zobaczysz

Samogłoski:

ustne: a, e, i, y, o, u (ó)

i – y: mimo, pisać, wino, nogi, ręki czysty, szyć, żywy, żyto

ó: król, ogórek, móc, ósmy, góra, wóz

nosowe: ą, ę

nosówka przed szczelinowymi: wąsy, brązowy, zakąska, język, gęsty

końcowa pozycja: idę na pocztę, nie chcę, widzę kobietę

idą, chcą, z moją matką

zapożyczenia: awans, enzym, komfort, instytut, rynsztok, kunszt

Wymowa nosówek:

Pozycja przed:	ę	ą
p, b	-em- tępy, zęby	-om- ząb, trąba
t, d, c, dz, cz	-en- skręt, pęd, ręce, międzynarodowy, klęczeć	-on- ką, prąd, idący. urządzenie, wylączyć
ć, dź	-eń- pięć, krawędź	-oń- ciągnąć, sędzić
k, g	-eŃ- ręka, łęg	-oŃ- mąka, naciągać
s, z, sz, ź, ś, ż, (f), w, ch, (h)	-e- męski, język, węszyć, węże, część, więzień, węch	-ą- wąs, brązowy, Zbąszyń, dążyć, przekąsić, gałąź, wachać
l, ł	-e- wzięli, wzięła	-o- wziął
wygłos	-e (-ę) idę, matkę	-ą idą, matką

Spółgłoski:

h handel, hamulec, inhalacja
ł łaska, łódka, łuk, pleć, chłop

ś (si)	nagłos, wygłos, ś + K światło, śmierć, uśmiech	ś + I + K siwy, silny	ś + I + V sierpień, siewny
ź (zi)	źrenica, źródło, wyraźny	zima, nizina	ziemia, ziolo
ć (ci)	ćma, ćwierć, robić	cicho, ciskać	ciemny, ciało
dź (dzi)	dźwięk, dźwig, niedźwiedź	dziś, dziwny	dzień, działać
ń (ni)	koń, broń, końcowy	niski, nikt	nieść, niania

rz	nagłos: między samogłoskami: po dźwięcznych: przed dźwięcznymi: wygłos: po bezdźwięcznych: przed bezdźwięcznymi:	ż: rzecz, rzadki ż: morze, wierzyć ż: drzewo, grzech ż: drzwi, grzbiet ś: malarz, korytarz ś: krzyk, przeszkadzać ś: gorzki, krzepki
-----------	--	---

Akcent:

akcent na 3. sylabie od końca:

- formy 1. i 2. osoby liczby mnogiej czasu przeszłego, np. ro–**bi**–liś–my, czy–**ta**–liś–cie
- formy liczby pojedynczej oraz 3. osoby liczby mnogiej trybu przypuszczającego, **zro**–bił–bym, **czy**–tał–by, zro–**bi**–li–by
- formy liczebników od 400 do 900, **czte**–ry–sta, **pię**–ciu–set, **o**–siem–set

- zapożyczenia, zwłaszcza zakończone na -yka, -ika, np. **fi**-zy-ka, gra-**ma**-ty-ka, ma-te-**ma**-ty-ka, **kro**-ni-ka, re-**pu**-bli-ka

akcent na 4. sylabie od końca:

- formy 1. i 2. osoby liczby mnogiej trybu przypuszczającego, zro-**bi**-li-byś-my, czy-**ta**-li-byś-cie

a, ę

Gęsty, wąski, brązowy, wąwóz, kubek z wodą, idą z matką, talerz z zupą, idę na pocztę, jadę z panią Marią, oni mówią z nauczycielką, ząb, zęby, tępy, imię, bęben, gęś, chęć, głęboki, skąpy, postęp, kąt, początek, zajęty, gorący, prędko, wachać, skąd, rączka, pęczek, pączek, sędzia, minąć, zamknąć, potęga, łąka, pstrąg, tęgi, stanęła, przysnęła, zaczęli, rozpoczął, minął.

grupy samogłoskowe

Geografia, Portugalia, fotografia, naiwny, historia, zaimek, lilia, linia, Austria, armia, roić się, boisz się, na szyi, Szwajcaria, Japonia.

h

Halina, Hindus, Henryk, herbata, hodować, hala, hokej, hotel, hrabia, humor, ohyda, Sahara, rehabilitacja, huta.

ł

Ładunek, ława, łowca, łódka, łydka, łąza, chłodny, dosłowny, kłamstwo, ołówek, płyta, spłonąć, upał, łuk, władza, małpa, gołąb, mały.

Środkowojęzykowe:

Jesień, najeżdźca, kilometr, siedmiolatek, gwoździak, dzisiaj, dzięcioł, dzieciństwo, siedzący, jakość, ludność, gips, siewny, oziębiał, cielesny, dwieście, kisiel, ciągłość, sierota, ciasto, zielnik, ciśnienie, sieć, kiść, siedziba, kilogram, sielski, cukier, śmierć, ciężenie, kitka, Giewont, świadomość, ciecz, śledź, środek, ciąża, ślepy, ośmiornica, siekać, klosik, zielony, macierz, ciągnik, Kielce, zimny, ginięcie, dziura, niedźwiedź, siedmiodniowy, kimono, ćwierć, średni, kwiecień, cielęcina, siekiera, kielich, październik, niedziela, obudzić, sierpień, dzikus, jezioro, ziemia, sienny, ziarno, cień, siedlisko, ziele, ciało, magiel, kisić, cielęcina, rozcieńczalnik, bodziec, nieść, cichy, śpiewać, cielęcina, dziecko.

Przedniojęzykowo-działowe:

Szary, budżet, czeszczyzna, chrząszcz, oczyszczalnia, francuszczyzna, zwłaszcza, szeznać, włoszczyzna, szarża, czynsz, szantaż, Szczebrzeszyn, czerwczyk, chrabąszcz, szczyt, szczupak, Dżakarta, drżący, szczelina, szczebel, futrzany, szczypiorek, szczoteczka, wczasowicz, sczyszczony, zużyty, szaszłyk, szybkostrzelny, szernieć, częściowy, uszkodzenie, skrzydło, wjeżdżać, chrząstka, drożdże, Tadżykistan, dżungla.

Przystanek, rzeczpospolita, rzeczownik, trzaskać, wyrzut, sprzedaż, skrzypce, zrzeczenie, narzeczona, marzyciel, chrzan, przód, przychodnia, grzmot, cukrzyca, skrzydło, krzak, skrzyżowanie, krzesło, mistrz, sprzedaż, rzut, przebój, urząd, drzewo, przyjemny, przymiotnik, kołnierz, futrzany, grzecznie.

Zmiękczone:

Piast, piana, Białystok, klimat, diabetyk, piramida, wiek, bitwa, miasto, lipiec, aria, pies, filozofia, wigilia, hiacynt, kobieta, widok, oficer, Monachium, biuletyn, biuro, Halina, telewizor, miedza, piołun, liana.

Sonora w grupie spółgłoskowej w wygłosie:

Żubr, kadr, piosnka, teatr, latorośl, baśń, wiatr, umysł, rytm, blizn.

Ten słoń nazywa się Bombi.
Ma trąbę, lecz na niej nie trąbi.
Dlaczego? Nie bądź ciekawy!
To jego prywatne sprawy.

Czarna krowa w kropki bordo
gryzła trawę, kręcąc mordą.
Kręcąc mordą i rogami
gryzła trawę wraz z jaskrami.

Papuzko, papuzko,
Powiedz mi coś na uszko.
Nic ci nie powiem, boś ty plotkarz,
Powtórzysz każdemu, kogo spotkasz.

Mężczyźni wyginęli. od biedy można jeszcze znaleźć męża, ale mężczyzna mający czas dla kobiety i pragnący z nią rozmawiać przestał istnieć.

Kobiety wierzą, że ubierają się dla mężczyzn, ale naprawdę ubierają się dla kobiet, żeby wprawić się nawzajem w zdziwienie.

Tym widzom, którzy nas widzą po raz pierwszy, jesteśmy winni kilka słów wyjaśnień. Tym uczestnikom, którzy przychodzą regularnie, życzymy sercem i duszą dobrej zabawy. A teraz na przekór przesądom, normom i zwyczajom wszyscy stają i się rozbierają.

Wymowa

długi pociąg, długa historia, krótki dzień, ładny język, miły gość, mocna herbata, chodź ze mną, jedziemy nad morze, cieszę się życiem, wychodzić za męża, przystojny mężczyzna, pięćset żołnierzy, twórczy umysł, pół ogórka, szeroki korytarz, wiem o tobie, tysiąc wymówek, siwe wąsy, brzydkie dziecko, sztuka jest wieczna, duże szczęście, siedzę na krześle, teatr miejski, rozmawiam z koleżanką, lecą gołębie, wziął dwie książki, smaczne pączki, jedzie z Wrocławia, najinteligentniejszy pies, czerwone drzwi, już zaczęli, zmarłem na kość, gorzka kawa, niezwykła rzecz, świetnie się czuję, zimny wiatr, złe chęci, zgrabna sąsiadka, smaczna rzodkiewka, duży mózg, olbrzymia dżdżownica, ćwiartka masła, czeski rząd, wstrętny dziad, głośna strzelanina, niewielki chrabąszcz, wysoki szczebel, zielone dęby

Jerzy Andrzejewski

Stanisław Staszic

Eliza Orzeszkowa

Maria Jasnorzewska

Stanisław Barańczak

Jarosław Iwaszkiewicz

Barbara Radziwiłłówna

Małgorzata Musierowicz

Czesław Miłosz

Zygmunt Krasiński

Tadeusz Różewicz

Bolesław Leśmian

Krzysztof Kieślowski

Kazimierz Wierzyński

Wisława Szymborska

Bogumiła Wiczorkiewicz

Zbigniew Beksiniński

Andrzej Szczypiorski

Marek Hłasko

Władysław Jagiełło

Lepiej mieć zyciorys brzydki,
niż miejscowe jadać frytki.

Lepiej w głowę dostać drągiem,
niż się tutaj raczyć pstrągiem.

Lepiej mieć horyzont wąski,
niż zamawiać tu zakąski.

Lepszy na biegunie grób,
niż z bufetu zimny drób.

Lepiej wyjść niedojadając,
jeśli w jadłospisie zając.

Lepszy szwagier wolnomularz,
niż węgierski tutaj gulasz.

Lepsze zębów wypadanie,
niż warzywne tutaj danie.

Lepszy aferzysta teść,
niżbyś miał tu flaki jeść.

(W. Szymborska: *Rymowanki dla dużych dzieci*)